

HODNOTENIE BEZBARIÉROVEJ PRÍSTUPNOSTI BUDOV NA SLOVENSKU Z HĽADISKA UNIVERZÁLNEHO NAVRHOVANIA

Autorky: Lea Rollová, Zuzana Čerešňová, Martina Bezáková, Natália Filová

Bratislava, apríl 2022

Vydavateľ: SOCIA – Nadácia na podporu sociálnych zmien

ISBN 978-80-89851-31-7

Výskumné a školiace centrum bezbariérového navrhovania CEDA
Fakulta architektúry a dizajnu STU v Bratislave

SOCIA – Nadácia na podporu sociálnych zmien

Projekt je spolufinancovaný vládami Českej republiky, Maďarska, Poľska a Slovenska prostredníctvom vyšehradských grantov z Medzinárodného vyšehradského fondu. Poslaním fondu je presadzovať myšlienky udržateľnej regionálnej spolupráce v strednej Európe.

Obsah

1.	Úvod.....	3
2.	VEREJNÉ PRIESTORY A DOPRAVNÁ PRÍSTUPNOSŤ	5
3.	VSTUPNÉ PRIESTORY.....	8
4.	KOMUNIKAČNÉ PRIESTORY.....	11
5.	BEZBARIÉROVÁ HYGIENA.....	15
6.	EVAKUÁCIA.....	17
7.	INTERIÉR.....	18
8.	Zoznam objektov.....	23
9.	Literatúra	24

1. Úvod

V minulosti sa pri stavbe verejných objektov a priestranstiev nebrala do úvahy potreba bezbariérového riešenia najmä pre ľudí s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie. Avšak doteraz sa stretávame s neprekonateľnými bariérami, napríklad pri návštevách rôznych úradov, kultúrnych a športových podujatí, či reštaurácií. Tieto bariéry spôsobujú ťažkosti nielen ľuďom so zdravotným postihnutím alebo s rôznymi zdravotnými problémami (napr. po úrazoch), ale aj starším osobám, a taktiež pri pohybe s detským kočíkom alebo ťažkým bremenom. Postupne však nastávajú zmeny v myslení spoločnosti a je vyvíjaná čoraz väčšia iniciatíva umožniť všetkým ľuďom rovnocenný a komplexný prístup. Týmto spôsobom je dôležité pomáhať naplniť právo každého človeka žiť začlenený do komunity, a preto jednou zo základných podmienok je prístupnosť verejných priestorov.

Zásadným dokumentom pre tvorbu prístupného prostredia je **Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím**, ktorý bol schválený Organizáciou spojených národov v roku 2006 (ďalej len Dohovor). Slovenská republika ratifikovala uvedený Dohovor v roku 2010. V Dohovore je definovaná požiadavka **univerzálneho navrhovania**, ktoré pomáha výrazne zvyšovať množstvo ľudí, ktorí môžu bez bariér používať celé prostredie vytvárané ľudskou činnosťou (...život každého z nás podlieha zmenám, častokrát nepredvídateľným a nechceným...). Na Slovensku takmer polstoročie platný stavebný zákon zakotvil požiadavky bezbariérovosti vyhláškou až v roku 1994¹. Tento predpis bol nahradený v roku 2002 **vyhláškou č. 532/2002 Z. z.**²

Aj napriek tomu, že výstavba i rekonštrukcia budov sa musí po roku 2010 riadiť uvedeným Dohovorom, často sa objavujú provizórne riešenia, ktoré sú nielen neestetické, ale častokrát aj nevhodné z hľadiska bezpečnosti, či náročnosti na obsluhu a prístup. Vedľajšie vstupy a dodatočné schodiskové plošiny, určené len pre ľudí s telesným postihnutím, vytvárajú segregované riešenia. Vnútorne usporiadanie priestorov i vybavenia často neumožňuje dostatočné využívanie verejných budov i priestranstiev návštevníkom s rôznymi druhmi obmedzení.

Teória verus prax: V tejto publikácii chceme poukázať na niektoré príklady z praxe v súvislosti s bezbariérovosťou. Popisujeme základné požiadavky na bezbariérovú prístupnosť a na kladných a záporných príkladoch ukazujeme ako boli po roku 2010 zohľadnené požiadavky Dohovoru a Vyhlášky č. 532/2002 Z. z.

¹ Vyhláška č. 192/1994 Z.z. Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky z 30. júna 1994 o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu.

² Vyhláška č. 532/2002 Z.z. Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky z 8. júla 2002 o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu. Časová verzia predpisu účinná od 1. marca 2020.

Pri posudzovaní bezbariérovej prístupnosti objektov (už aj v projektovej fáze) je potrebné dôkladne posúdiť, či sú **zohľadnené požiadavky a potreby užívateľov** rôzneho veku a veku, vrátane osôb s detským kočíkom a ľudí so zdravotným postihnutím:

- osôb s **telesným postihnutím** (TP) alebo s obmedzenou schopnosťou pohybu, vrátane osôb s ťažkým zdravotným postihnutím (ŤZP/ZŤP),
- osôb so **zrakovým postihnutím** (ZrP) alebo s obmedzenou schopnosťou orientácie,
- osôb so **sluchovým postihnutím** (SP) alebo s obmedzenou schopnosťou komunikácie,
- osôb s **mentálnym postihnutím** (MP) alebo s obmedzenými kognitívnymi (poznávacími) schopnosťami.

Pri hodnotení bezbariérovej prístupnosti objektov a areálov z hľadiska univerzálneho navrhovania je dôležité zamerať sa na tieto základné oblasti:

- **prístupnosť fyzického/architektonického prostredia**, to znamená umožniť všetkým ľuďom prístup a pohyb bez fyzických bariér v prostredí, zaistiť bezpečnosť a ľahkú orientáciu v priestore;
- **sprístupnenie informácií a aktivít**, to znamená akceptovať rozličné možnosti nášho zmyslového vnímania a komunikácie pomocou **multisenzorických foriem**, čiže využitím kombinácie najmenej dvoch spôsobov zmyslového vnímania (napríklad zrak + hmat, zrak + sluch, hmat + sluch);
- možnosť **seberealizácie a aktívnej účasti** na aktivitách, to znamená rovnocenne poskytnúť možnosť účasti všetkým osobám na aktivitách v danom objekte a areáli.

Posudzovanie bezbariérovej prístupnosti zahŕňa dopravné budovy (autobusovú stanicu), budovy a areály pre vzdelávanie, voľno-časové a kultúrno-spoločenské aktivity, ako aj administratívne priestory (napr. mestský úrad), obchodné priestory a budovy pre šport vrátane bazénových zariadení.

Vo všetkých budovách a areáloch je potrebné hodnotiť komplexnú bezbariérovú prístupnosť, počnúc dopravnou a pešou prístupnosťou ku vstupným priestorom do budovy, cez komunikačné priestory a prekonávanie výškových rozdielov až po jednotlivé priestory podľa typologického druhu objektu. Veríme, že predkladaná publikácia bude inšpiráciou pre investorov a verejnú správu. Je to vhodný čas aj preto, že nové programové obdobie čerpania eurofondov si dáva za cieľ podporiť implementáciu Dohovoru a viaceré rezorty hovoria o finančných prostriedkoch určených na debarierizáciu.

2. VEREJNÉ PRIESTORY A DOPRAVNÁ PRÍSTUPNOSŤ

Bezbariérovú prístupnosť je nevyhnutné zhodnotiť aj z hľadiska dopravnej a pešej prístupnosti do objektu alebo areálu vrátane bezbariérového prístupu zo zastávok verejnej hromadnej dopravy, ako aj riešenia a umiestnenia vyhradených bezbariérových parkovacích miest pre osoby s ťažkým zdravotným postihnutím.

Pri hodnotení bezbariérového prístupu k budove sa posudzujú **pešie komunikácie** (chodníky, pešie zóny, námestia...) a **priechody pre chodcov**:

- **bezbariérové chodníky** majú mať priechodnú šírku najmenej **1,3 metra podľa vyhlášky č. 532/2002** (ale min. 1,5 metra podľa normy STN 73 6110) a je potrebné, aby boli zreteľne oddelené od vozovky a od pruhu pre cyklistov (pásom zelene alebo varovným pásom),
- **bezbariérové priechody pre chodcov** musia mať znížený obrubník, reliéfne pásy (varovný pás na rozhraní priechodu s vozovkou a signálny pás navádzajúci na smer pohybu po priechode),
- bezbariérové **prekonávanie výškových rozdielov** (napr. rampa so správnym sklonom),
- **bezpečný, plynulý a protišmykový povrch** peších trás bez nerovností a škár.

Na peších komunikáciách sa posudzuje aj **riešenie orientačného systému** pre osoby so zrakovým postihnutím, ktorého súčasťou sú:

- **prirodzené vodiace línie** (napr. rozhranie budovy s chodníkom alebo parkový obrubník chodníka s trávnikom, a pod.) bez prekážok, ktoré by ohrozovali bezpečnosť osôb so zrakovým postihnutím, napríklad vyčnievajúce predmety, ktoré nie je možné identifikovať

Nevyhovujúce riešenie verejných priestranstiev pri nákupnom centre Eurovea v Bratislave v blízkosti nábrežia Dunaja. Výškové rozdiely sú prekonávané len pomocou schodov.

Príklad vhodného riešenia orientačného systému pre ľudí so zrakovým postihnutím, ktorým pomáha umelá vodiaca línia (reliéfny kontrastný pás) udržať smer pohybu v areáli Kulturparku v Košiciach, najmä na širokých priestranstvách.

Príklad nedostatočne farebne kontrastného riešenia špeciálneho varovného pásu na rozhraní pruhu pre chodcov od pruhu pre cyklistov pri Autobusovej stanici v Bratislave.

technikou bielej palice na zemi;

- **umelé vodiace línie (š. 40 cm)**, ktoré sa navrhujú najmä na rozľahlých priestranstvách (širokých viac ako 8 metrov) a môžu byť vytvorené reliéfnou dlažbou so žliabkovaným profilom alebo hmatovými indikátormi, ktoré sú osadené priamo na pochôdzny povrch;
- **signálne pásy (š. 80 cm)**, napríklad na priechodoch pre chodcov určujú smer pohybu po priechode a na nástupištiach hromadnej dopravy označujú miesto nástupu do vozidla, prípadne navádzajú na vstup do budovy,
- **varovné pásy (š. 40 cm)** označujú nebezpečné situácie, napríklad na priechode pre chodcov a na nástupištiach hromadnej dopravy sa umiestňujú pri vozovke,
- **orientačné plániky/modely** v reliéfnom prevedení poskytujú informácie o priestore, významných budovách alebo areáloch.

Ak je pešia komunikácia kombinovaná **s pruhom pre cyklistov**, musí byť pruh pre chodcov a pruh pre cyklistov vždy **výrazne oddelený**, napríklad pomocou **deliaceho pásu zelene** alebo pomocou farebne kontrastného **špeciálneho varovného pásu** (š. 40 cm). Nedostatočným riešením je iba natretý pás medzi jednotlivými pruhmi, pretože takéto riešenie nie je vnímateľné a bezpečné najmä pre osoby so zrakovým postihnutím.

Ak pri chodníku umiestňujeme **lavičky**, nesmú zasahovať do priechodnej šírky chodníka, preto je vhodné vytvoriť tzv. zákutia (s dĺžkou najviac 8 m) s lavičkami a ponechať voľný priestor vedľa lavičky pre osobu na vozíku alebo detský kočík.

Pri umiestňovaní **zastávok hromadnej dopravy** na peších trasách je nutné dodržiavať minimálnu priechodnú šírku chodníka, do ktorej sa nesmú

Vyhovujúce riešenie a označenie bezbariérového priechodu pre chodcov pri kombinácii pruhov pre cyklistov a chodcov (správne riešený signálny a varovný pás, ako aj vodiaci pás priechodu) v blízkosti Autobusovej stanice (AS) v Bratislave.

Správne umiestnený prístrešok, varovný a signálny pás (vhodnejší by bol lepší farebný kontrast) na nástupišti MHD v blízkosti AS v Bratislave.

umiestňovať žiadne prekážky a ani čakacie priestory (prístrešky) pre cestujúcich.

Kvôli bezpečnosti cestujúcich, najmä osôb so zrakovým postihnutím, je nutné vymedziť zónu **bezpečnostného odstupu** od hrany nástupišťa. Táto plocha sa označuje **varovným pásom** (š. 40 cm) umiestneným po celej dĺžke nástupišťa. Na nástupištiach autobusovej, trolejbusovej a električkovej dopravy sa varovný pás umiestňuje vo vzdialenosti **50 cm od hrany nástupišťa** v kontakte s vozovkou. Varovný pás musí byť farebne a hmatovo kontrastný voči pozadiu tak, aby bol vnímateľný zvyškami zraku, nášľapom a aj technikou bielej palice.

Po celej šírke nástupišťa (vrátane priechodnej šírky chodníka) sa umiestňuje **signálny pás (š. 80 cm)**, osadený 50 cm od stĺpika označujúceho začiatok nástupišťa smerom k čakacej ploche pre cestujúcich. Signálny pás označuje osobám so zrakovým postihnutím začiatok nástupišťa, a zároveň aj miesto nástupu do pristaveného dopravného prostriedku (predné dvere). Signálny pás musí nadväzovať na prirodzené alebo umelé vodiace línie na peších trasách.

Z hľadiska **statickej dopravy (parkovanie osobných motorových vozidiel)** sa vyhodnocuje počet a rozmery vyhradených parkovacích miest (stojísk) pre vozidlo osoby s ťažkým zdravotným postihnutím.

Počet vyhradených stojísk musí tvoriť **najmenej 4 % z celkovej kapacity parkovacích miest, najmenej však jedno vyhradené stojisko**. Rozmery vyhradeného stojiska musia mať **šírku najmenej 3,5 m a hĺbku 5 m** (pri priečnom usporiadaní parkovania). Vyhradené parkovacie

Správne umiestnený a farebne kontrastne riešený varovný a signálny pás na nástupištiach Autobusovej stanice v Bratislave.

Vodiace línie navádzajú na vstup do budovy Autobusovej stanice v Bratislave z nástupíšť autobusov. Vstupné dvere sa otvárajú pomocou dotyku tlačidla na stojane pred vstupom.

Správne dimenzované a označené vyhradené bezbariérové parkovacie miesta v garáži nákupného centra Eurovea v Bratislave.

miesta musia byť situované najbližšie k vchodu do budovy a bezbariérovo napojené na pešie komunikácie (napr. nájazdovou rampou so sklonom max. 1:8 pri dĺžke do 3 metrov).

3. VSTUPNÉ PRIESTORY

Pred vstupom do budovy je potrebné sledovať aj prístupnosť **rozptylových plôch**, ktorých veľkosť závisí predovšetkým od typologického druhu budov (napr. pri budovách s vysokou návštevnosťou musia byť veľké rozptylové plochy). Rozptylové plochy musia umožňovať bezbariérový prístup do budovy a musia mať dôsledný **systém orientačných prvkov** pre osoby so zrakovým postihnutím:

- **prírodné vodiace línie alebo umelé vodiace línie**, ktoré navádzajú na vstup do budovy,
- pri **rozľahlých rozptylových plochách** (napr. námestiach) a pri budovách pre verejnosť s vysokou frekvenciou návštevníkov je potrebné pred vstupom umiestniť **signálny pás** (80 cm široký pás reliéfnej dlažby).
- **akustický maják** sa umiestňuje nad vstupom do verejnej budovy; aktivizáciou akustického majáku je vydávaný zvukový signál.

Vstup do budovy musí byť bezbariérovo riešený. Do každej stavby musí byť prístup zabezpečený najmenej jedným **vstupom na úrovni komunikácie** pre chodcov bez vyrovnávacích stupňov; pri **novostavbe musí byť takto riešený hlavný vstup**. Ak nemožno vstup zabezpečiť priamo v úrovni pešej komunikácie, musí byť vyrovnanie riešené rampou, zdvíhacou plošinou alebo vonkajším výťahom. Schodolez (prenosné zariadenie) sa nepovažuje za bezbariérové riešenie, keďže nie je použiteľný napríklad pre

Umelá vodiaca línia (farebne kontrastný pás reliéfnej dlažby) navádza na vstup do objektu v areáli Kurlturparku v Košiciach. Pred vstupom do objektu sú dostatočne veľké rozptylové plochy. Pri historických budovách je pred vstupom často potrebné prekonať výškový rozdiel pomocou rampy, ktorá je v tomto prípade správne navrhnutá a sprístupňuje hlavný vstup do budovy, čím nevytvára segregáčne riešenia (ako napríklad pri debarierizácii bočných vstupov).

Rampa má správny sklon aj vybavenie, držiadlá sú po oboch stranách rampy, na podlahe ramena rampy je pásové LED osvetlenie, ktoré je súčasťou navigačného systému exteriéru a k rampe vedie aj umelá vodiaca línia vytvorená pásom reliéfnej dlažby. Výhodou je farebne kontrastné riešenie zábradlia voči okolitému prostrediu, avšak nedostatkom je chýbajúce kontrastné označenie začiatku a konca rampy.

osoby na elektrickom vozíku alebo rodičov s detským kočíkom; prípadne jeho použitie môže spôsobovať problémy (napr. závrat) pri výraznom naklonení osoby na vozíku.

Pri **navrhovaní rampy** je nevyhnutné dodržať:

- **správny sklon** – maximálne 1:12 (na 1 m výšky pripadá 12 m dĺžky + vodorovné odpočívadlo), čo pri výškovom rozdieli (napr. 0,5 m) prekonávanom tromi schodmi predstavuje rampu dlhú 6 m; **optimálny sklon rampy** je 1:20 (na 1 m výšky pripadá 20 m dĺžky + vodorovné odpočívadlá),
- pri malých výškových rozdieloch je možné ojedinele použiť sklon 1:8 (len v prípade rämp kratších ako 3 m),
- primeranú **dĺžku ramena rampy** – najviac 9 m, ak je dlhšia, musí byť vložené vodorovné odpočívadlo (podesta) dlhé najmenej 2 m,
- **dostatočnú šírku** – najmenej 1,3 m, a taktiež dostatočný manévrovací priestor na začiatku a konci ramena rampy (cca 1,5 x 1,5 m),
- správne umiestnené **držadlá po oboch stranách rampy** – vo výške 90 cm (odporúča sa aj druhé držadlo vo výške 75 cm) a vodiacu tyč vo výške 30 cm alebo zarážku proti vybočeniu (10 cm),
- vhodný **nešmyklavý povrch**, začiatok a koniec rampy musia byť výrazne farebne a povrchovou úpravou rozoznateľné od okolia, napríklad reliéfnou dlažbou,
- vhodná úprava (prekrytie alebo temperovanie) rampy umožňujúca jej používanie aj v zimnom období.

Pri väčších výškových rozdieloch a v prípade nedostatku priestoru je vhodnejším riešením použitie **exteriérového výťahu alebo zvislej zdvíhacej plošiny**, iba v nevyhnutných prípadoch

Pri rekonštrukcii historickej budovy Múzea jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši bola pred vstupom realizovaná dvojramenná rampa s jedným odpočívadlom. Rampa má správny sklon, vybavenie držadlami a prínosom je aj zastrešenie. Do podlahy rampy sú vsadené okrúhle svetidlá, ktoré sú okrem osvetlenia rampy aj vhodným navigačným prvkom.

Rampou sa prichádza k vstupným dverám, ktoré sa automaticky otvárajú, zasklené plochy sú správne označené symbolmi. Pred dverami je dostatočne veľká vodorovná plocha. Čiastočným nedostatkom je reflexné sklo, ktoré môže zhoršovať vnímateľnosť dverí.

sa pripúšťa použitie šikmej schodiskovej plošiny inštalovanej na zábradlie schodiska. Schodisková plošina nie je univerzálne prístupná pre všetkých a má aj prevádzkové nedostatky - jej pomalá rýchlosť a komplikovaná obsluha.

Vstupné dvere musia mať svetlú šírku aspoň jedného dverného krídla najmenej 90 cm, pričom celková šírka vstupných dverí sa dimenzuje v závislosti od typologického druhu budovy a požiaro-bezpečnostných požiadaviek. Zvonček alebo impulzný otvárač dverí pri vstupe musí byť situovaný vo výške najviac 120 cm od podlahy.

Dôležité je aj **kontrastné označenie presklených vstupných dverí** a ostatných sklenených stien tak, aby tieto plochy boli dostatočne vnímateľné aj pre osoby so zrakovým postihnutím. Takéto označenie môže byť riešené grafickou formou, napríklad názvom alebo logom zariadenia, ktoré musí byť umiestnené vo výške 140 – 160 cm od zeme.

Veľmi dôležitý je aj výber **vhodného typu dverí** tak, aby samotné dvere neboli bariérou ako napríklad turnikety. Najlepším riešením sú posuvné dvere s automatickým otváraním. **Kontrola vstupu** sa vykonáva najmä v zariadeniach, kde je potrebné zaplatiť poplatok za využívanie služby. Z hľadiska prístupnosti je potrebné turnikety doplniť aj o otváraciu bránku širokú najmenej 80 cm.

Pred samotnými vstupnými dverami do budovy musí byť **voľná vodorovná plocha**, ktorá umožňuje bezproblémové otváranie dverí aj osobám s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie, vrátane osôb s detským kočíkom. Rozmery takejto plochy sú **najmenej 1,5 x 1,5 metra** a ešte je potrebné k tejto ploche pripočítať

Zariadenie na kontrolu vstupu v Aquaparku Poprad je pozitívnym príkladom, lebo rotačné turnikety sú doplnené o dostatočne širokú bráničku, ktorá je určená pre tých, ktorí nedokážu prechádzať cez turniket. Je to potrebné aj z prevádzkových dôvodov, napríklad na prepravu rôznych predmetov a pod.

Vo vnútorných priestoroch Univerzitnej knižnice Katolíckej univerzity v Ružomberku sa nachádza multisenzorický informačný systém, napríklad pri vstupe do výtahu je poskytnutá dotyková informácia v Braillovom aj reliéfnom písme. Poradenské centrum pre študentov so špecifickými potrebami je výrazne kontrastne označené.

šírku dverného krídla vstupných dverí, ktoré sa otvárajú smerom von z budovy. Nedostatočný priestor pred vstupom býva často vážnym problémom, pretože môže dôjsť k pádom zo schodov pri otváraní dverného krídla.

Odporúča sa používať **multisenzorické informačné systémy** pred vstupom alebo vo vstupnej hale, napríklad reliéfny orientačný plán s informáciami v reliéfnej latinke a Braillovom písme. Je dôležité vytvoriť kvalitný orientačný systém v budovách, ktorý je vnímateľný najmenej dvoma zmyslami. Multisenzorické prvky sú veľmi dôležité nielen pre osoby so zrakovým postihnutím, ale pre všetkých ľudí a mali by byť zrozumiteľne riešené aj pre deti a osoby s mentálnym postihnutím.

4. KOMUNIKAČNÉ PRIESTORY

Zádverie pri vstupe do budovy musí spĺňať priestorové požiadavky na manévrovanie osoby na vozíku alebo osoby s detským kočíkom, preto musí mať voľnú **vodorovnú plochu najmenej 1,5 x 1,5 metra**. Ak sa do tohto priestoru otvára dverné krídlo, je potrebné jeho šírku pripočítať k uvedenej ploche.

Pri **obslužných a informačných pultoch** by mali byť k dispozícii pomocné systémy na zosilnenie zvuku (napr. prenosné indukčné slučky), prípadne digitálne zobrazovače (v číselnej a textovej podobe), ktoré uľahčujú komunikáciu s osobami so sluchovým postihnutím.

Všetky obslužné pulty musia byť umiestnené tak, aby boli ľahko **identifikovateľné v priestore a prístupné** aj pre ľudí na vozíku či osoby nižšieho

Vstupné zádverie do Univerzitnej knižnice KU v Ružomberku má netradičný kruhový tvar, pričom automaticky otváracie dvere nezasahujú do priestoru zádveria, je tam dostatok priestoru na manévrovanie napr. osoby na vozíku. Nejedná sa tu teda o točité (turniketové) dvere, ktoré sú nevhodné pre mnoho ľudí s poruchami pohybu a orientácie.

Informačný pult v hoteli Double Tree v Košiciach má pultovú dosku vo zvýšenej aj v zníženej polohe, má kontrastnú farbu voči podlahe a pred pultom je dostatočne veľký priestor. Znížená časť putu umožňuje zasunutie nôh osoby sediacej na vozíku. Na pulte by však nemala chýbať prenosná indukčná slučka.

vzrastu:

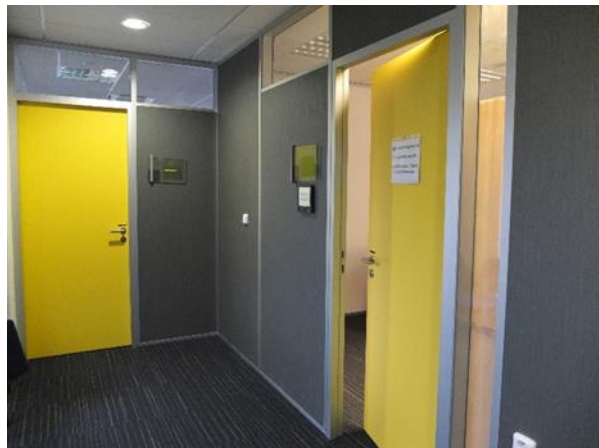
- časť pultovej dosky by mala byť **v zníženej výške** (najviac 85 cm) s možnosťou zasunutia nôh osoby na vozíku,
- pre pultom je potrebné nadimenzovať **dostatočný priestor** vzhľadom na kapacitu návštevníkov budovy; plocha pred pultom však musí byť široká najmenej 1,5 m,
- potrebným doplnkom obslužných a informačných pultov je **indukčná slučka** na prenos hovoreného slova priamo do načúvacieho zariadenia.

Vo vstupných halách by mali byť vytvorené aj **oddychové priestory** s možnosťou sedenia, ideálne aj s možnosťou občerstvenia (podľa typologického druhu budovy).

Všetky komunikačné priestory musia umožňovať **bezpečný pohyb** osôb so zrakovým postihnutím, pričom v priestore širokých chodieb a hál je potrebné vytvoriť systém umelých vodiacich línií alebo vodiacich držiadiel, na ktorých môžu byť umiestnené rôzne hmatovo vnímateľné informácie (štítky v Braillovom písme alebo reliéfnej latinke).

Do komunikačného priestoru nesmú nebezpečne zasahovať žiadne predmety a v prípade **vyčnievajúcich predmetov**, ktoré nie je možné odstrániť, je potrebné vyriešiť ich **identifikáciu pomocou techniky bielej palice v úrovni podlahy** (napr. kvetináčom, zarážkou a pod.).

Farebne kontrastné riešenie komunikačných priestorov (podlaha, steny, dvere...) prispieva k ľahšej orientácii návštevníkov v rámci budovy. Povrchové materiály by mali byť bez výrazných odleskov a vizuálne zaťažujúcich vzorov.

Vhodným príkladom riešenia sú chodby a dvere v Knižnici KU Ružomberok. Dvere sú dostatočne vnímateľné, lebo majú kontrastnú farbu voči stenám a podlahe a nad dverovou kľučkou sú osadené štítky s popisom účelu miestnosti v Braillovom písme. Ďalším vhodným prvkom sú presklenia vedľa dverí, ktoré poskytujú vizuálny kontakt s dňom v miestnosti, čo je veľmi vhodné najmä pre ľudí s poruchami sluchu.

Naopak nevhodne sú v tejto budove vyriešené schodiská, ktoré nemajú žiadnu podstupnicu a preto tu hrozí vyššie riziko úrazu najmä u ľudí s poruchami pohybu o orientácie. Zasklené zábradlia nie sú dobre vnímateľné, nemajú žiadne držiadlo, a preto sa pri chôdzi alebo úniku nedá zábradlie bezpečne uchopiť. Tiež presklená podesta schodiska nie je z hľadiska univerzálneho navrhovania vhodná, lebo zhoršuje orientáciu v priestore, u mnohých užívateľov evokuje pocit strachu a nebezpečenstva.

Dvere by mali mať **svetlú šírku 90 cm** (najmenej 80 cm v interiéri podľa typologického druhu budovy). V **zhromažďovacích sálach** s kapacitou nad 100 osôb sú potrebné dvojkrídlové dvere so šírkou 180 cm. Dvere nesmú byť osadené do úzkej niky alebo tesne do rohu miestnosti, pretože takéto riešenie znemožňuje otváranie dverí osobám na vozíku, preto **vedľa zárubne musí byť voľný priestor najmenej 30 cm**. Výška dverného prahu nesmie byť viac ako 2 cm (s plynulým prechodom).

Výťah by mal byť umiestnený v rámci budovy tak, aby bol **ľahko identifikovateľný**, napríklad priamo vo vstupnej hale, prípadne v blízkosti schodiska. Výťah, ktorý je určený na prepravu osôb, musí spĺňať požiadavky podľa Vyhlášky č. 532/2002, ktoré presne špecifikujú:

- **rozmery** kabíny najmenej 110 x 140 cm,
- automatické otváranie a **šírka dverí** najmenej 80 cm (odporúča sa 90 cm),
- umiestnenie a **riešenie ovládacích panelov** (vo výške 90 - 120 cm) aj s reliéfnym popisom v Braillovom písme,
- poskytovanie akustickej informácie o čísle podlažia, na ktorom výťah zastaví (najmä v budovách pre verejnosť),
- osadenie držiadiel a sklopného sedadla vo výťahovej kabíne (najmä vo výškových budovách),
- pred vstupom do výťahu musí byť voľná manévrovací plocha s rozmermi najmenej 140 x 140 cm.

Schodiská, ktoré sú súčasťou komunikačných priestorov pre verejnosť, musia spĺňať požiadavky špecifikované v Prílohe k Vyhláške č. 532/2002, medzi ktoré patrí napríklad:

- **umiestnenie držiadiel** po oboch stranách schodiskového ramena vo výške 90 cm

Nový výťah v historickej budove Múzea jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši spĺňa základné požiadavky prístupnosti a vďaka nemu boli sprístupnené všetky podlažia múzea. Čiastočným nedostatkom je zapustený ovládací panel výťahu do niky, a preto môžu mať k tlačidlu zhoršený prístup ľudia na vozíku.

Tlačidlá sú označené aj Braillovým písmom, pričom štítok je správne umiestnený vedľa tlačidla.

(odporúča sa aj vo výške 75 cm, alebo aj v nižšej výške ak ide o zariadenia pre deti),

- **vhodný tvar** schodiskového stupňa (s podstupnicou a bez prečnievajúcej hrany nástupnej plochy) a priamy tvar schodiskového ramena,
- odlišenie farby aj povrchovej úpravy prvého a posledného schodiskového stupňa od okolia.

V historických budovách je často potrebné prekonať výškový rozdiel vo vstupnej hale alebo na chodbách pomocou správne nadimenzovanej **rampy alebo pomocou zvislej zdvíhacej plošiny**.

Z hľadiska bezpečnosti osôb so zrakovým postihnutím je potrebné:

- zreteľné **označenie začiatku a konca** ramena rampy alebo schodiska pomocou farebného odlišenia a zároveň reliéfnou povrchovou úpravou,
- vytvoriť dostatočný **farebný kontrast** medzi celou podlahou rampy či schodiska a okolitých stien a zábradlia, ktorý je vnímateľný aj zvyškami zraku,
- zabrániť možnosti vstupu osoby so zrakovým postihnutím do priestoru **s nižšou výškou ako 2,2 metra** pod schodiskom alebo rampou, ktoré sú umiestnené voľne v priestore. Ak tento priestor nie je možné identifikovať technikou bielej palice v úrovni podlahy, je nutné umiestniť v tomto priestore prvky mobiliáru (napríklad kvetináče) alebo iné zábrany, ktoré by zreteľne vymedzovali podschodiskový priestor.

Na držadlách schodiska alebo rampy je možné umiestniť reliéfné informácie v latinke a Braillovom písme, pomocou ktorých môže osoba

Vo vstupnej hale budovy Novej radnice v Bratislave (magistrátu hlavného mesta) bola dodatočne osadená rampa, ktorá má správny sklon, držadlá po obidvoch stranách, ako aj reliéfné označenie začiatku a konca rampy. Pozitívum je tiež kontrastná farba rampy voči podlahe, a preto je rampa dobre vnímateľná.

V priestore informačného strediska (oddelenia služieb občanom) v budove Novej radnice v Bratislave je osadená tiež zvislá zdvíhacia plošina, ktorá umožňuje bezbariérové prekonávanie výškových rozdielov.

so zrakovým postihnutím identifikovať priestor či poschodie, na ktorom sa práve nachádza.

5. BEZBARIÉROVÁ HYGIENA

V budovách pre verejnosť musí byť **najmenej jedna bezbariérová záchodová kabína**. Pri väčšom počte záchodových kabín pre verejnosť, **na každých začatých desať záchodových kabín musí byť ďalšia jedna bezbariérová kabína**. Ak je bezbariérová záchodová kabína prístupná priamo z chodby alebo haly, nemusí byť oddelene pre ženy a mužov.

Požiadavky na priestorové riešenie **bezbariérovej záchodovej kabíny** a osadenie zariadení a predmetov:

- v novostavbe musí mať **rozmery najmenej 1,6 x 1,8 m** a pri prestavbe najmenej 1,4 x 1,8 m (len ak nie je možné vytvoriť väčší priestor),
- **dvere** musia byť široké najmenej 80 cm a musia sa otvárať smerom von zo záchodovej kabíny a z vnútornej strany dverí musí byť umiestnené vodorovné držadlo; dvere by mali byť označené vedľa zárubne **štítkom s reliéfnym popisom** a piktogramom,
- **záchodová misa** musí byť osadená vo výške 50 cm (horná hrana) od podlahy a po oboch stranách záchodovej misy musia byť **sklopné opierky** vo vzájomnej vzdialenosti 60 cm a vo výške 78 cm nad podlahou; splachovacie zariadenie a toaletný papier musia byť v dosahu z WC misy (bez nutnosti otáčania sa),
- vedľa záchodovej misy musí byť voľná **manipulačná plocha** (široká najmenej 80 cm) so zabezpečeným voľným prístupom pre osobu na vozíku (ideálne oproti dverám do kabíny); v tomto priestore je možné pripevniť

Bezbariérovú hygienu v hoteli DoubleTree v Košiciach možno považovať za pozitívny príklad. Nedostatkom je držadlo na stene vedľa toalety, lebo v zmysle legislatívy by tu malo byť tiež sklopné držadlo. Umývadlo je vyriešené správne, lebo má úsporný sifón, ktorý umožní zasunutie kolien pod umývadlo, pri umývaní sú držadlá a zrkadlo možno nakloniť podľa individuálnej potreby užívateľa. Umývadlová batéria by však mohla byť trochu väčšia s dlhšou pákou na spustenie vody.

- na stenu sklápací pult na prebaľovanie,
- **umývadlo** musí umožňovať zasunutie nôh osoby na vozíku, preto musí mať hornú hranu osadenú vo výške 87 až 90 cm nad podlahou a vhodné je použiť podomietkový alebo priestorovo úsporný sifón,
- **zrkadlo** má mať spodnú hranu v nižšej výške, aby bolo vyhovujúce aj pre osoby na vozíku, prípadne môže mať nastaviteľný sklon,
- **doplňky** (napr. dávkovač mydla, zásobník na papierové utierky a pod.) musia byť osadené v dosahu osoby na vozíku, čiže vo výške najviac 120 cm od podlahy,
- hygienické priestory určené pre deti musia mať zariadenie predmety osadené vo výške primeranej veku užívateľov.

Hygienická bunka slúži súčasne na prezliekanie aj hygienu. Umiestňuje sa v častiach šatní pre zamestnancov, alebo v šatniach šatní športových zariadení. V porovnaní s **bezbariérovou toaletou** sa tu nachádza aj bezbariérová sprcha a lavica na prezliekanie:

- **sprcha** s rozmermi najmenej 140 x 140 cm musí byť v úrovni podlahy odvodnená do podlahového vpustu alebo odtokového žľabu, ručná sprcha a držadlá sú osadené vo výške cca 85 - 100 cm od podlahy a musia byť v dosahu osoby sediacej na sprchovacej stoličke (sklopnej alebo prenosnej),
- veľká **lavica na prezliekanie** musí byť široká najmenej 60 cm a realizuje sa pozdĺž jednej steny hygienickej kabíny,
- uzamykateľné **skrinky na odloženie šatstva** a kompenzačných pomôcok môžu byť situované v priestore hygienickej kabíny alebo na chodbe v blízkosti hygienickej kabíny; veľkosť zväčšenej skrinky na šaty: cca 45 x 60 x 120 cm (š x h x v), aby si do nej mohli užívatelia

Univerzitná knižnica KU v Ružomberku má správne osadené prvky v rámci bezbariérovej toalety. Pri WC mise sú sklopné držadlá, ktoré presahujú dĺžku misy o 10 cm. Avšak umývadlo má nesprávne realizovaný sifón, ktorý neumožní zasunutie kolien pod umývadlo. Nedostatkom je chýbajúce zrkadlo a tlačidlo na privolanie pomoci, ako aj vysoko osadený toaletný papier. Bolo by vhodnejšie, ak by bolo zrealizované aj oddialené splachovanie na stene vedľa toalety.

Toaleta v Kulturparku Košice má mnoho nedostatkov. Umývadlo nemá podomietkový alebo úsporný sifón, nie je dostatočne odsadené od steny a prístup k mise je sťažený umiestnením radiátora a nedostatočným priestorom pred misou. Zrkadlo je osadené príliš vysoko, človek sediaci na vozíku sa v ňom určite neuvidí. Chýba tiež tlačidlo na privolanie pomoci.

odkladať aj protetické pomôcky a tyč na zavesenie šatstva musí byť vo výške najviac 140 cm.

V bezbariérovej záchodovej kabíne, ako aj v hygienickej bunke, musí byť umiestnené **tlačidlo na privolanie pomoci** (výrazne označené) v prípade núdze a malo by byť v dosahu z podlahy (pri páde).

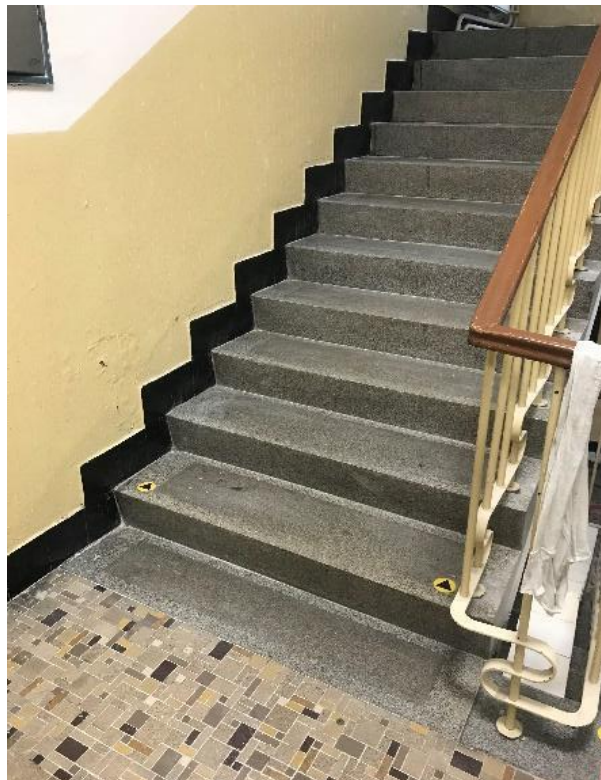
6. EVAKUÁCIA

Pri hodnotení bezbariérovosti budovy z hľadiska evakuácie osôb so zdravotným postihnutím je potrebné zistiť, či má zariadenie **vyracovaný plán evakuácie osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie**, vrátane osôb s telesným, zrakovým a sluchovým postihnutím.

V prípade evakuácie osôb neschopných samostatného pohybu, je nevyhnutné poskytnúť asistenciu. Pre osoby čakajúce na asistenciu by mali byť vytvorené bezpečné **čakacie priestory** (kóje, niky) pri evakuačnom schodisku, ktoré nezužujú šírku únikovej cesty. Rozmery takýchto čakacích priestorov by mali byť najmenej 1,6 x 1,2 metra. Čakací priestor by mal byť vybavený informačným a signalizačným systémom – tzv. **komunikátorom**.

Vo viacpodlažných budovách možno navrhnúť **evakuačný výťah**, takýto výťah je nutné realizovať najmä v budovách zdravotníckych a sociálnych zariadení.

Únikové východy by mali byť prispôsobené osobám na vozíku, preto by mali byť dostatočne široké a bezprahovo riešené. Na evakuáciu osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie

V historických budovách sú často nedostatočne vybavené evakuačné schodiská. Na obrázku je schodisko v objekte Novej radnice v Bratislave, na ktorom chýba na stene držadlo. Tiež chýba evakuačná stolička osadená na stene v blízkosti schodiska a vyhradené priestory pre ľudí čakajúcich na evakuáciu.

Ďalším častým problémom je vysoko osadený evakuačný plán na stene, ktorý je nevýrazný a ťažko čitateľný (drobné písmo).

sa najčastejšie používa **evakuačná stolička**.

V prípade evakuácie osôb so zrakovým postihnutím je vhodné poskytnúť evakuačný plán v reliéfnej forme a v Braillovom písme (vhodné napríklad na pracovisku).

Únikové trasy a východy by mali byť označené najmenej dvomi spôsobmi zmyslového vnímania (vizuálne – svetelnou signalizáciou a akusticky – hlásičom požiaru).

7. INTERIÉR

Verejné budovy predstavujú široké spektrum typologických druhov. Pre návrh interiéru nových objektov, či debarierizáciu existujúcich stavieb platia spoločné zásady, no špecifická prevádzka v interiéroch niektorých budov si vyžaduje špecifické riešenia.

VŠEOBECNÉ ZÁSADY:

Rozmiestnenie nábytku musí umožňovať plynulý priechod široký najmenej 90 cm, avšak pri regáloch, skriniach, pracovnom stole alebo obslužnom pulte aj priestor s priemerom $\varnothing$ 150 cm na manévrovanie osoby na vozíku.

Stôl alebo pult musí mať výšku v rozmedzí 75-80 cm a priestor vysoký najmenej 70 cm od podlahy na zasunutie nôh osoby na vozíku pod pracovnú dosku. Odporúča sa použiť rôzne nábytkové prvky, aby bola možnosť výberu podľa osobných preferencií – napríklad rôzne druhy sedacích prvkov (s podrúčkami, opierkami na chrbát aj bez nich) alebo **adaptabilný** (výškovo nastaviteľný) **nábytok**, ktorý rešpektuje individuálne potreby.

Variabilné usporiadanie zhromažďovacieho priestoru má napríklad Univerzita Konštantína Filozofa (Poradenské a servisné centrum) v Nitre. Stoly sa dajú usporiadať do rôznych zostáv podľa potreby. Niektoré stoličky by však mali mať podrúčky.

Knižnica KU Ružomberok má správne navrhnuté knižničné regály – správna výška aj vzájomné odstupy.

Umiestnenie najčastejšie používaných prvkov a predmetov má byť **v dosahu osoby na vozíku v rozmedzí 30-120 cm** (napríklad aj najčítanejšie knihy alebo časopisy v knižnici).

Dôležité je aj **farebné riešenie priestoru**, ktoré umožňuje lepšiu orientáciu, najmä v prípade použitia farebného kontrastu dverných otvorov a stien, alebo podlahy a stien, prípadne aj pomocou farebného kódovania jednotlivých podlaží alebo úsekov, kde má každé podlažie alebo úsek priradenú svoju farbu.

Zhromažďovacie priestory s nezabudovaným vybavením musia umožňovať flexibilitu usporiadania zariadenia. V zhromažďovacej sále budovy pre kultúru a verejnú zábavu musí byť **vyhradené 1 % z kapacity sedadiel, no najmenej dve miesta pre osoby na vozíku v blízkosti únikových východov**.

Hľadiská a tribúny športových zariadení musia mať **vyhradené miesta pre osoby na vozíku v počte 5‰** (teda najmenej 5 vyhradených miest na každých tisíc sedadiel) **z celkového počtu sedadiel a najmenej dve miesta**.

Zhromažďovacie sály (zasadačky, učebne, auly, hľadiská a pod.) musia byť vybavené **pomocným načúvacím systémom** na prenos a zosilňovanie zvuku pre osoby so sluchovým postihnutím (napr. indukčnou slučkou, FM systémom a pod.).

Ľudia so zdravotným postihnutím majú právo na aktívnu účasť na kultúrnom podujatí, je teda potrebné, aby aj javisko, orchestrisko, šatne a iné **priestory pre účinkujúcich** boli bezbariérové prístupné.

Infopoint v Novej radnici v Bratislave nie je navrhnutý správne, lebo poskytuje iba vizuálne informácie pre návštevníkov v stojacej polohe.

Vhodnejším riešením sú informačné pulty v Knižnici KU Ružomberok, ku ktorým majú bezproblémový prístup všetci návštevníci. Databázy by mali byť prístupné aj pre osoby so zrakovým postihnutím prístupnou formou tak, aby bolo možné na čítanie textov použiť špeciálny čítací softvér.

Rovnako dôležité je poskytovanie informácií cez tzv. **infopointy**, ktoré by mali umožniť prístup k informáciám v rôznych formátoch pre všetkých. Vizuálne informácie by mali byť vždy doplnené o akustické informácie, napr. formou zvukovej nahrávky textu cez slúchadlá. Ak sa jedná o prístup do databáz cez webové stránky, musia byť dodržané pravidlá webovej prístupnosti pre osoby s poruchami zraku.

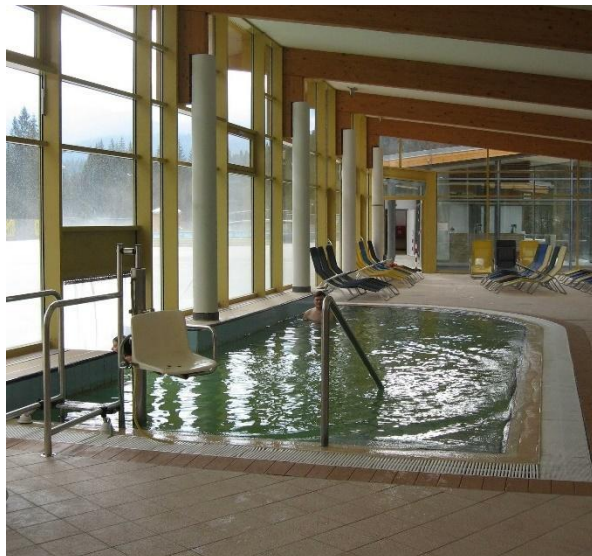
ŠPECIFICKÉ POŽIADAVKY :

Zdravotnícke zariadenia:

Medzi ambulantné zdravotnícke zariadenia patria samostatné ambulancie (všeobecné, špecializované), zdravotné strediská a polikliniky. Tieto zariadenia musia byť **bezbariérové riešené nielen na pohyb osôb na vozíku, ale aj na manipuláciu a pohyb pojazdného nosidla**, napríklad pri náhlom kolapse a nutnosti prevozu pacienta do nemocnice. Preto je dôležité zohľadniť rozmerové a manipulačné nároky pri pohybe s nosidlami, najmä vo vstupných, chodbových, schodiskových priestoroch a výťahoch, rovnako aj pri dimenzovaní **dverných otvorov**, ktoré by mali byť **široké 110 cm (najmenej 90 cm)**.

Šatne:

Priestory šatní sa nachádzajú takmer na každom pracovisku, ale napr. v športových zariadeniach. Pri tvorbe nových objektov majú byť všetky šatne a príslušná hygiena univerzálne prístupné. Pri rekonštrukciách sa navrhuje bezbariérová šatňová bunka, ktorá je určená na prezliekanie, odkladanie šatstva a hygienu spoločne pre mužov a ženy. Pri niektorých športových zariadeniach alebo predajniach odevov sa navrhuje **zväčšená prezliekacia kabína s lavicou**, ktorá má mať rozmer najmenej 150 cm x 200 cm.

Bezbariérový prístup do bazénov má vhodne zabezpečený Meander Park Oravice - na vstup do obidvoch bazénov slúži zdvíhacie zariadenie. Okolie bazénov je výrazne ohraničené odlišnou farbou aj štruktúrou povrchu (prepádové žľaby), ktoré sú vhodnou orientačnou pomôckou pre ľudí so zrakovým postihnutím.

Bezbariérové prístupné brodisko (plynulý prechod pomocou rámp) v akvaparku v Poprade.

Sprístupnenie bazéna:

Pre osoby s ťažkým telesným postihnutím musí byť v každej plavárni k dispozícii mobilné alebo stacionárne **zdvíhacie zariadenie**, ktoré je možné variabilne použiť pri všetkých typoch bazénov.

Na vstup do vody sa môžu použiť aj **špeciálne schody** (slúžia ako presadacie stupne), pomocou ktorých sa do vody dokážu dostať niektoré osoby s ochrnutím dolných končatín.

Aby sa zabránilo neželanému pádu do vody (riziko hlavne u osôb so zrakovým postihnutím), **okraje bazénov** by mali byť označené varovným pásom reliéfnej dlažby s kontrastným farebným riešením.

Výstavné priestory:

Pri riešení výstavných priestorov a trasy prehliadky je potrebné dodržať základné zásady:

- navrhnuť **dostatočnú šírku trasy** (najmenej 1,5 metra) a vhodnú pozorovaciu vzdialenosť pri exponátoch aj pre osoby na vozíku alebo nízkeho vzrastu,
- poskytnúť **ucelený systém informačných a orientačných prvkov** (vodiacich línií, multisenzorických prvkov),
- umožniť vnímať výstavu **multisenzorickou formou**, čiže kombináciou hmatových, zvukových a vizuálnych prvkov,
- vytvárať vo veľkých výstavných priestoroch **oddychové zóny** s možnosťou sedenia a pozorovania exponátov aj zo sedacej polohy,
- umiestňovať jednotlivé predmety (exponáty, zariadenie a pod.) s ohľadom na **bezpečnosť** osôb so zrakovým postihnutím (všetky predmety – podstavce, vitríny, ochranné zábrany pri exponátoch a mobiliár musia byť **identifikovateľné pomocou techniky bielej palice** v úrovni podlahy),
- **pulty a stoly** s interaktívnymi audiovizuálnymi

V Kulturparku v Košiciach sú vystavené exponáty v zníženej polohe, preto sú prístupné pre deti aj osoby sediace na vozíku. Vitríny sú v spodnej časti zošíkmené a umožňujú tak aspoň čiastočné zasunutie nôh pod dosku stola. Bolo by vhodné doplniť k vitrínam aj hmatové prvky (reliéfne popisky a exponáty) na sprístupnenie výstavy pre ľudí so zrakovým postihnutím.

V múzeu jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši sa nachádzajú multisenzorické a interaktívne exponáty. Na infopaneloch sú aj štítky v Braillovom písme a tlačidlá na spustenie zvukovej informácie o exponáte.

materiálmi musia byť umiestnené vo výške cca **85 cm od podlahy** s možnosťou pohodlného prístupu a s priestorom na zasunutie nôh osoby na vozíku pod stolovú dosku. Vitríny by mali byť riešené z antireflexného skla,

- hmatové exponáty alebo interaktívne panely je vhodné nakloniť pod uhlom 15 až 30 stupňov a umiestniť vo výške od 80 - 120 cm,
- medzi inovatívne výstavné formy patrí aj „**hands-on**“ **prezentácia**, ktorá využíva interaktívne prvky, pokusy a experimenty.

Stravovacie priestory:

Prístup do stravovacích priestorov musí byť bezbariérový. Veľmi dôležité je **interiérové riešenie** stravovacích prevádzok, napríklad vzdialenosti medzi mobiliárom (výdajné pulty, pokladne, jedálenské stoly a pod.); musí poskytovať dostatok priestoru pre pohyb stravníkov vrátane osôb na vozíku. **Komunikačné priestory (uličky)** medzi stolmi a výdajnými pultmi, ako aj vzájomné odstupy pri sedení za stolmi, musia mať šírku priechodu najmenej 90 cm (optimálne 120 cm). Odporúčaná šírka hlavných komunikácií je 150 cm.

Konštrukcia a dizajn **jedálenského stola** musí umožňovať zasunutie nôh osoby na vozíku, preto musí byť pod stolom voľný priestor vysoký najmenej 70 cm, hlboký 50 cm a široký 80 cm. Do tohto priestoru nesmú zasahovať žiadne konštrukcie stola.

Automaty na nápoje alebo jedlo musia byť bezbariérovo riešené. Všetky obslužné prvky (tlačidlá, otvor na vkladanie mincí, displej) musia byť umiestnené vo výške najviac 120 cm nad podlahou. Vhodné je doplniť aj popis v Braillovom písme.

Reštaurácia v hoteli DoubleTree v Košiciach je bezbariérovo prístupná pre všetkých ľudí. Uličky medzi stolmi sú dostatočne široké, tvar a výška stola je vhodná aj pre osoby na vozíku. Nedostatkom sú však nevhodne riešené pulty s jedlom a nápojmi, ktoré neumožňujú dostatočný prístup a neposkytujú dostatočný prehľad pre osoby na vozíku.

8. Zoznam objektov

1. **Aquapark AquaCity Poprad**, architekti: Pavel Kučera, Filip Rubá (09/2006 - 06/2007), rekonštrukcia a modernizácia vnútorných priestorov: 10/2014 – 03/2015
2. **Autobusová stanica a nákupné centrum Nivy v Bratislave**, architekti: Benoy, BDP, Siebert + Talaš (2017 – 2021)
3. **Hotel DoubleTree v Košiciach**, projekčný tím: Pavol Franko, Radoslav Grečmal, Martin Nedoba, Miroslav Roháč, Pavol Medľa, Dušan Jurík, Peter Béreš, Martin Leňka, Martin Hakoš. Návrh interiéru: CADÉ s. r. o. (2009)
4. **Kulturpark v Košiciach**, architekti: Irakli Eristavi, Pavol Šilla, Gabriel Boženík, Milan Vlček, Silvia Šillová, ZEROZERO (06/2012 – 07/2013)
5. **Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy, Nová radnica**, architekt: Emil Belluš (1948), čiastočné debarierizačné úpravy: Hlavné mesto SR Bratislava v spolupráci s MIB - Metropolitným inštitútom Bratislavy (2020)
6. **Meander Park Oravice**, architekti: Rudolf Bicek, Vladimír Kačala a Martin Oravec (2005 - 2007), na 23. svetovom kongrese UIA v Turíne získala stavba ocenenie: „Award for The Most Friendly and Accessible Public Building of The UIA Region II“ <https://www.a-typ.sk/en/news/detail/ocenenie-ua-pre-meander-park-oravice/3>
7. **Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši**, architekti debariérizácie: ateliér B4ARCH ARCHITEKTI - Stanislav Barényi, Karin Barényiová a Miloš Dzúr (2011 – 2014)
8. **Nákupné centrum Eurovea v Bratislave**, architekti: Marek Varga, Miroslav Vrábel, Branislav Kaliský, Bose International Planning & Architecture Michel Desvigne (2006 - 2010)
9. **Univerzitná knižnica Katolíckej univerzity v Ružomberku**, architekti: Stanislav Šutvaj, Matúš Bišťan, Ján Potoma (2010 - 2013)
10. **Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre (Poradenské a servisné centrum)**, architekt: Marián Kuruc (2018)

9. Literatúra

1. ČEREŠŇOVÁ, Zuzana: Kultúra. In: SAMOVÁ, M. a kol.: Tvorba bezbariérového prostredia : Základné princípy a súvislosti. - Bratislava : Eurostav, 2008, s. 95-102. ISBN 978-80-89228-10-2
2. ČEREŠŇOVÁ, Zuzana. Verejné priestranstvá a dopravné stavby: 3.4 Parky a detské ihriská. In SAMOVÁ, M. a kol.: Tvorba bezbariérového prostredia : Základné princípy a súvislosti. Bratislava : Eurostav, 2008, s.48-52. ISBN 978-80-89228-10-2
3. ČEREŠŇOVÁ, Zuzana. Tvorba inkluzívneho prostredia škôl metódou univerzálneho navrhovania. Bratislava: FA STU, 2014. 152 s., habilitačná práca
4. ČEREŠŇOVÁ, Zuzana - ROLLOVÁ, Lea - KONČEKOVÁ, Danica. Hodnotenie prístupnosti architektonického prostredia vysokých škôl na Slovensku. 1. vyd. Bratislava : SPEKTRUM STU, 2018. 102 s. ISBN 978-80-227-4803-2.
5. Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím. Zbierka zákonov č. 317/2010, OZNÁMENIE Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky
6. ROLLOVÁ, Lea - SAMOVÁ, Mária - ČEREŠŇOVÁ, Zuzana - KONČEKOVÁ, Danica - KORČEK, Pavol. Identifikácia architektonických bariér v prostredí: Vysoké školy a študentské domovy. 1. vydanie. Bratislava : Nakladateľstvo STU, 2015. 137 s. ISBN 978-80-227-4451-5
7. ROLLOVÁ, Lea - ČEREŠŇOVÁ, Zuzana. Univerzálne navrhovanie objektov komunitných sociálnych služieb. 1. vyd. Bratislava : Implementačná agentúra MPSVR SR, 2015. 66 s. ISBN 978-80-970110-4-8
8. SAMOVÁ, M. - ČEREŠŇOVÁ, Z. - ROLLOVÁ, L. - KORČEK, P. - MAJCHER, S. - KONČEKOVÁ, D.: Audit bezbariérovosti prostredia. - Bratislava : CEDA Fakulta architektúry STU, 2010. 102 s. ISBN 978-80-970177-6-7
9. Vyhláška č. **532/2002** Z.z. Ministerstva životného prostredia SR, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie
10. Zákon č. **355/2007** Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov
11. Zákon č. **448/2008** Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov
12. ZDAŘILOVÁ, Renata: Bezbariérové užívaní staveb. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha : Informační centrum ČKAIT, 2011. 196 s. ISBN 978-80-87438-17-6